

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УМАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра екології та безпеки життєдіяльності

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Гарант освітньої програми

 Ольга НІКІТИНА

«28» 08 2025 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ЕКОНОМІКА ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ
УПРАВЛІННЯ В ЕКОЛОГІЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ»**

Освітній рівень:перший (бакалаврський)

Галузь знань:Е Природничі науки, математика та статистика

Спеціальність:Е2 Екологія

Освітня програма:Екологія

Факультет:плодоовочівництва, екології та захисту рослин

Умань – 2025

Робоча програма навчальної дисципліни «Економіка природокористування та організація управління в екологічній діяльності» для здобувачів вищої освіти спеціальності *E2 Екологія* програми «Екологія». Умань: Уманський національний університет, 2025. 28 с.

Розробник: к. е. н., доцент, Наталя ШЕВЧЕНКО, доктор філософії з Наук про Землю, Станіслав ОГІЛЬКО
Наталя ШЕВЧЕНКО
Станіслав ОГІЛЬКО

Робоча програма затверджена на засіданні
кафедри екології та безпеки життєдіяльності
Протокол від 27 2025 року № 1

Завідувач кафедри екології та безпеки життєдіяльності

Ольга ВАСИЛЕНКО

«27» 08 2025 року

Схвалено науково-методичною комісією факультету плодоовочівництва,
екології та захисту рослин

Протокол від 29. 08. 2025 року № 1

Голова Андрій ТЕРНАВСЬКИЙ

«29» 08 2025 року

© УНУ, 2025 рік

© Огілько С.П., 2025 рік

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній рівень, назва освітньої програми	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 5	Галузь знань: <u>Е Природничі науки, математика та статистика</u>	Обов'язкова	
	Спеціальність: <u>Е2 Екологія</u>		
Модулів – 2	Освітній рівень: <u>перший (бакалаврський)</u> Освітня програма <u>Екологія</u>	Рік підготовки	
Змістових модулів – 6		4-й	
Загальна кількість годин – 150 год.		Семестр	
		7-й	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3,9 самостійної роботи студента – 5		Лекції	
		30 год.	
		Практичні, семінарські	
		36 год.	
		Лабораторні	
		-	-
		Самостійна робота	
		84 год.	
		Вид контролю: екзамен	

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Робоча програма навчальної дисципліни «Економіка природокористування та організація управління в екологічній діяльності» розроблена відповідно до Положення про «Методичне забезпечення освітнього процесу» в Уманському національному університеті.

Навчальна дисципліна «Економіка природокористування та організація управління в екологічній діяльності» належить до обов'язкових дисциплін, вивчення яких передбачено освітньо-професійною програмою «Екологія» підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю Е2 «Екологія» освітньо-професійної програми «Екологія».

Мета вивчення дисципліни є формування у студентів цілісної системи знань про економічні, наукові, правові та організаційні засади раціонального природокористування і екологічного управління; набуття вмінь і навичок щодо оцінювання та прогнозування збитків, завданих природним ресурсам і суспільству, визначення розмірів їх відшкодування, відтворення природних ресурсів, упровадження моніторингу, систем екологічного менеджменту та економічних механізмів природоохоронної діяльності; засвоєння принципів і методів реалізації екологічної політики держави на глобальному, національному й регіональному рівнях з метою досягнення збалансованого розвитку та впровадження міжнародного досвіду управління у сфері охорони довкілля.

Завдання дисципліни:

- сформулювати наукове розуміння економічних, правових та організаційних основ раціонального природокористування і екологічного управління.
- ознайомити студентів із принципами та механізмами реалізації екологічної політики держави й концепції сталого розвитку на глобальному, національному та регіональному рівнях.
- навчити оцінювати економічну ефективність природоохоронних заходів, визначати екологічні збитки та розробляти заходи щодо їх відшкодування.
- сформулювати вміння застосовувати економічні інструменти управління природоохоронною діяльністю (екологічне оподаткування, платежі, стимули, інвестиції).
- розвинути навички розробки та впровадження систем екологічного менеджменту, моніторингу і контролю за станом довкілля.
- виховати екологічне мислення, відповідальність за стан навколишнього середовища та готовність приймати управлінські рішення на засадах сталого розвитку.

Об'єктом дисципліни є система взаємодії суспільства і природи, у межах якої відбувається господарська діяльність, що впливає на стан довкілля та потребує економічного й управлінського регулювання.

Предметом дисципліни є сукупність економічних, правових і управлінських відносин, що виникають у процесі використання природних ресурсів і здійснення екологічного менеджменту.

Місце навчальної дисципліни в структурно-логічній схемі підготовки здобувачів вищої освіти: Згідно структурно-логічної схеми освітньо-професійної програми підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти денної форми навчання спеціальності Е2 «Екологія» дисципліна «Економіка природокористування та організація управління в екологічній діяльності» викладається на 4 курсі у сьомому семестрі. Зміст дисципліни розроблено на основі відповідних положень щодо підготовки фахівців у сфері Природничих наук, для успішного проходження курсу необхідно мати знання та практичні навички з наступних дисциплін: «Безпека життєдіяльності», «Вступ до фаху і основи наукової діяльності», «Міжнародна екологічна діяльність з основами екологічного права», «Нормування антропогенного навантаження на навколишнє середовище».

Вивчення навчальної дисципліни «Економіка природокористування та організація управління в екологічній діяльності» передбачає формування та розвиток у здобувачів компетентностей і програмних результатів навчання відповідно до освітньо-професійної програми «Екологія» спеціальності Е2 Екологія галузі знань Е Природничі науки, математика та статистика (табл.1).

Таблиця 1

Матриця компетентностей і програмних результатів навчання, що формуються під час вивчення навчальної дисципліни «Економіка природокористування та організація управління в екологічній діяльності»

Шифр компетентності	Компетентності	Шифр програмних результатів навчання	Програмні результати навчання
Загальні компетентності (ЗК)			
ЗК 1	Знання та розуміння предметної області та професійної діяльності	ПРН 2	Розуміти основні екологічні закони, правила та принципи охорони довкілля та природокористування.
		ПРН 3	Розуміти основні концепції, теоретичні та практичні проблеми в галузі природничих наук, що необхідні для аналізу і прийняття рішень в сфері екології, охорони довкілля та оптимального природокористування.

ЗК 6	Здатність діяти соціально відповідально та свідомо	ПРН 13	Уміти формувати ефективні комунікаційні стратегії з метою донесення ідей, проблем, рішень та власного досвіду в сфері екології
		ПРН 22	Брати участь у розробці проектів і практичних рекомендацій щодо збереження довкілля.
Спеціальні (фахові) компетентності (СК)			
СК 3	Розуміння основних теоретичних положень, концепцій та принципів математичних та соціально-економічних наук	ПРН 2	Розуміти основні екологічні закони, правила та принципи охорони довкілля та природокористування.
		ПРН 20	Уміти формувати запити та визначати дії, що забезпечують виконання норм і вимог екологічного законодавства.
СК 6	Здатність до використання основних принципів та складових екологічного управління	ПРН 1	Демонструвати розуміння основних принципів управління природоохоронними діями та/або екологічними проектами
		ПРН 4	Використовувати принципи управління, на яких базується система екологічної безпеки .
		ПРН 12	Брати участь у розробці та реалізації проектів, направлених на оптимальне управління та поводження з виробничими та муніципальними відходами.
СК 9	Здатність до участі в розробці системи управління та поводження з відходами виробництва та споживання	ПРН 12	Брати участь у розробці та реалізації проектів, направлених на оптимальне управління та поводження з виробничими та муніципальними відходами.
		ПРН 23	Демонструвати навички впровадження природоохоронних заходів та проектів.

СК 13	Здатність до участі в управлінні природоохоронними діями та/або екологічними проектами	ПРН 1	Демонструвати розуміння основних принципів управління природоохоронними діями та/або екологічними проектами
		ПРН 22	Брати участь у розробці проектів і практичних рекомендацій щодо збереження довкілля.

Методи навчання та засоби діагностики, що відповідають визначеним результатам навчання за навчальною дисципліною «Економіка природокористування та організація управління в екологічній діяльності», наведено в табл. 2, 3.

Таблиця 2

Результати, методи навчання та методи контролю за навчальною дисципліною «Економіка природокористування та організація управління в екологічній діяльності»

Результати навчання за навчальною дисципліною		Методи навчання	Методи контролю
1	Знання:		
1.1	Знання основних теоретичних положень, концепцій та принципів природничо-математичних та соціально-економічних наук	лекція, семінарське заняття, дискусія, вирішення конкретних задач і ситуацій, кейс-метод, самонавчання через Moodle	усне опитування, експрес-контроль, тестування, участь у дискусії, виконання індивідуальних і командних завдань, складання тематичних флеш-карт, підготовка та представлення презентацій, контрольна (модульна) робота, підсумковий контроль
1.2	Знання основних принципів та складових екологічного управління		
1.3	Знання міжнародної та вітчизняної практики професійної діяльності у сфері природокористування, сучасних технологій захисту навколишнього середовища		
1.4	Знання сучасних джерел інформації та інших ресурсів, що можуть використовуватись для екологічних досліджень		
1.5	Знання ключових національних і міжнародних законодавчих норм у сфері екології, природокористування та охорони навколишнього		

	середовища		
2	Уміння/навички:		
2.1	Обґрунтовувати власну точку зору та висновки, використовуючи основні теорії та концепції у сфері наук про навколишнє середовище	лекція, семінарське заняття, дискусія, аналітична робота, вирішення конкретних задач і ситуацій, кейс-метод, самонавчання через Moodle	усне опитування, тестування, участь у дискусії, виконання індивідуальних і командних завдань, складання тематичних флеш-карт, підготовка та представлення презентацій, контрольна (модульна) робота, підсумковий контроль
2.2	Інтерпретувати та оцінювати результати екологічних досліджень у логічний спосіб		
2.3	Обирати методи та інструментальні засоби для вирішення практичних проблем у галузі екології, природокористування та охорони навколишнього середовища		
2.4	Оцінювати вплив господарської діяльності на навколишнє середовище, у т.ч. ідентифікувати екологічні правопорушення		
2.5	Ідентифікувати практичні проблеми у сфері екології, природокористування та охорони навколишнього середовища та пропонувати заходи щодо їх вирішення		
3	Комунікація:		
3.1	Здатність доводити інформацію, проблеми та ідеї з питань екології та природокористування до фахівців та нефахівців	семінарське заняття, дискусія, аналітична робота, вирішення конкретних задач і ситуацій	представлення презентацій, виконання аналітично-розрахункових робіт, виконання вирішених конкретних задач і ситуацій, підсумковий контроль
3.2	Здатність здійснювати ефективну усну та письмову комунікацію, у тому числі однією із мов міжнародного спілкування		
3.3	Здатність співпрацювати з фахівцями інших галузей знань, робити фаховий внесок у колективну роботу в рамках комплексних проектів, що		

	охоплюють різні галузі знань та сектори економіки		
4	Відповідальність і автономія		
4.1	Творчі підходи до вирішення практичних та / або теоретичних проблем у галузі екології та природокористування	семінарське заняття, дискусія, аналітична робота, вирішення конкретних задач і ситуацій	представлення презентацій, виконання аналітично-розрахункових робіт, виконання вирішених конкретних задач і ситуацій, підсумковий контроль
4.2	Здатність планувати та організовувати власну діяльність та досягати запланованих результатів з урахуванням наявних ресурсів та обмежень у часі		
4.3	Планування та реалізація комплексних заходів або проєктів, спрямованих на розв'язання практичних проблем у сфері екології, природокористування та охорони навколишнього середовища		

Таблиця 3

Методи навчання та методи контролю програмних результатів навчання з навчальної дисципліни «Економіка природокористування та організація управління в екологічній діяльності»

Програмний результат навчання		Метод навчання	Методи контролю
ПРН 1	Розуміти основні концепції, теоретичні та практичні проблеми в галузі природничих наук, що необхідні для аналізу і прийняття рішень в сфері екології, охорони довкілля та оптимального природокористування.	Лекція, семінарські заняття, індивідуальні консультації, кейс-метод, мозковий штурм. самонавчання через Moodle	усне опитування, експрес-контроль, тестування, участь у дискусії, виконання індивідуальних і командних завдань, складання тематичних флеш-карт, підготовка та представлення презентацій, контрольна (модульна) робота, підсумковий контроль
ПРН 2	Розуміти основні екологічні закони,	Інтерактивні заняття,	усне опитування, експрес-контроль,

	правила та принципи охорони довкілля та природокористування.	моделювання сценаріїв, семінарські заняття, дискусія, самостійна робота з підготовкою рефератів і презентацій	тестування, участь у дискусії, виконання індивідуальних і командних завдань, складання тематичних флеш-карт, підготовка та представлення презентацій, контрольна (модульна) робота, підсумковий контроль
ПРН 3	Розуміти основні концепції, теоретичні та практичні проблеми в галузі природничих наук, що необхідні для аналізу і прийняття рішень в сфері екології, охорони довкілля та оптимального природокористування.	Лекція, семінарські заняття з вирішення професійно-орієнтованих задач, мозковий штурм, самонавчання	Усне опитування, тестування, участь у дискусії, виконання аналітично-розрахункових робіт, індивідуальних і командних завдань, презентація бізнес-плану, контрольна (модульна) робота, підсумковий контроль
ПРН 4	Використовувати принципи управління, на яких базується система екологічної безпеки.	Інтерактивні заняття, самонавчання через конспекти та посібники, Moodle	Усне опитування, тестування, участь у дискусії, виконання задач з використанням сучасного економічного інструментарію, індивідуальних і командних завдань, контрольна (модульна) робота, підсумковий контроль
ПРН 12	Брати участь у розробці та реалізації проектів, направлених на оптимальне управління та поводження з виробничими та муніципальними відходами.	Семінарські заняття із вирішення задач, мозковий штурм	Усне опитування, тестування, виконання аналітично-розрахункових робіт, індивідуальних і командних завдань, контрольна (модульна) робота, підсумковий контроль
ПРН 13	Уміти формувати ефективні комунікаційні	Семінарські заняття,	Тестування, виконання аналітично-

	стратегії з метою донесення ідей, проблем, рішень та власного досвіду в сфері екології	самонавчання, виконання завдань в Moodle	розрахункових робіт, індивідуальних завдань, контрольна (модульна) робота, підсумковий контроль
ПРН 20	Уміти формувати запити та визначати дії, що забезпечують виконання норм і вимог екологічного законодавства.	Інтерактивні заняття, мозковий штурм, семінарські заняття, дискусія, самостійна робота з підготовкою рефератів і презентацій	Усне опитування, тестування, виконання аналітично-розрахункових робіт, індивідуальних і командних завдань, оцінка економічного природокористування.
ПРН 22	Брати участь у розробці проектів і практичних рекомендацій щодо збереження довкілля.	Семінарські заняття, виконання завдань в Moodle,	Тестування, визначення ефективності природоохоронних заходів, застосовувати механізму управління процесами природокористування
ПРН 23	Демонструвати навички впровадження природоохоронних заходів та проектів.	Інтерактивні заняття, дискусія, самостійна робота з підготовкою рефератів і презентацій	Усне опитування, тестування, контрольна (модульна) робота, підсумковий контроль

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

МОДУЛЬ 1. ЕКОНОМІКА ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ

Змістовий модуль 1.

Тема 1. Економіка природокористування як наука. Поняття про природокористування.

Теоретичні і методологічні основи дисципліни «Економіки природокористування»: основні терміни, поняття та функції курсу. Форми взаємодії виробничої складової з навколишнім середовищем. Оцінка впливу

екологічних факторів на економіку природокористування. Принципи природо користування в умовах ринкових відносин.

Тема 2. Природні ресурси і їх економічна оцінка

Природні ресурси як фактор соціально-економічного розвитку та складова національного багатства. Необхідність та сутність економічної оцінки природних ресурсів, її об'єкти та критерії. Методичні підходи до оцінювання природних ресурсів. Особливості економічної оцінки різних природних ресурсів

Змістовий модуль 2.

Тема 3. Управління природокористуванням і охороною довкілля

Інституціональний механізм управління природокористуванням. Функції, права та повноваження управлінських структур у сфері природокористування. Регіональні проблеми організації і управління використанням природних ресурсів і охороною довкілля.

Тема 4. Економічна оцінка впливу людини на довкілля

Сутність економічного збитку від забруднення та деградації навколишнього природного середовища. Методичні засади оцінки економічного збитку від забруднення довкілля. Особливості оцінки та запобігання економічних збитків в окремих секторах природно-ресурсної сфери.

Змістовий модуль 3.

Тема 5. Економічна ефективність охорони довкілля

Поняття і зміст економічної ефективності. Вибір інструментарію розрахунку еколого-економічної ефективності. Показники еколого-економічної ефективності.

Topic 5. Economic Efficiency of Environmental Protection

The concept and content of economic efficiency. Selection of tools for calculating ecological and economic efficiency. Indicators of ecological and economic efficiency.

Тема 6. Економічний механізм раціонального природокористування

Економічний механізм і еколого-економічні інструменти. Еколого-економічні інструменти: принципи формування і механізми дії. Форми еколого-економічних інструментів. Ринкові механізми регулювання природокористування. Ефективність економічного механізму екологічного регулювання.

Topic 6. Economic Mechanism of Rational Nature Management

The economic mechanism and ecological-economic instruments. Ecological-economic instruments: principles of formation and mechanisms of operation. Forms of ecological-economic instruments. Market mechanisms for regulating nature management. Efficiency of the economic mechanism of environmental regulation.

Змістовий модуль 4.

Тема 7. Екологічний менеджмент

Державне управління природокористуванням в Україні. Екологічний менеджмент на підприємстві. Впровадження системи екологічного менеджменту на підприємстві.

Topic 7. Environmental Management

State management of nature use in Ukraine. Environmental management at an enterprise. Implementation of an environmental management system at an enterprise.

Тема 8. Екологічний маркетинг

Концепція екологічного маркетингу. Екологічні потреби. Екологічні товари. Стимулювання екологічного попиту.

МОДУЛЬ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ УПРАВЛІННЯ В ЕКОЛОГІЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Змістовий модуль 5.

Тема 9. Природоохоронна діяльність: теорія, організація, управління та практика застосування

Контроль управління якістю природного середовища. Завдання та організація контрольних служб охорони навколишнього середовища на обласному рівні в Україні. Контроль за дотриманням норм і правил раціонального природокористування різними організаціями, установами, юридичними та фізичними особами незалежно від підпорядкування.

Тема 10. Управління природоохоронною діяльністю

Принципи та функції управління. Типи класифікацій функцій управління. Кадри управління. Їх класифікація та вимоги до них. Апарат і компетенція управління.

Тема 11. Система управління природоохоронною діяльністю в Україні

Компетенція та структура десяти міністерств та відомств, які здійснюють спостереження за станом природних ресурсів України

Змістовий модуль 6.

Тема 12. Корпоративне екологічне управління

Поняття «контроль», «функції контролю», «структура». Перелік спеціально уповноважених державних органів у галузі охорони НПС та використання природних ресурсів, до компетенції яких входить функція контролю. Завдання кожного із вищезазначених органів. Організаційна структура контрольних служб охорони НПС на обласному рівні.

Тема 13. Управління природоохоронною діяльністю в галузі охорони й використання земельних ресурсів

Поняття про землеустрій, його основні положення, повноваження, компетенції, економічний розріз. Екологічна стандартизація та нормування. Категорії земель, цільове призначення земель. Форми власності на землю. Суб'єкти права власності на землю. Органи управління в галузі охорони та

використання земельних ресурсів, компетенції, повноваження. Економічний механізм регулювання землекористування. Порушення земельного законодавства, основні види

Тема 14. Управління в галузі охорони атмосферного повітря

Державне управління в галузі охорони атмосферного повітря (перелік законів якими регулюються відносини в галузі охорони атмосферного повітря, перелік державних органів, які здійснюють державне управління в галузі охорони атмосферного повітря). Економічний механізм регулювання відносин в галузі охорони атмосферного повітря. Основні види порушень в галузі охорони атмосферного повітря (основні форми документації первинного обліку видів і обсягів речовин, що викидаються в атмосферне повітря)

Тема 15. Державне управління в області використання й охорони вод і відтворення водних ресурсів

Органи управління в галузі охорони та використання водних ресурсів відповідно до чинного законодавства України. Екологічна стандартизація та нормування. Державний облік, кадастр і моніторинг води. Державний водний кадастр. Економічний механізм регулювання водокористування. Порушення водного законодавства

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п (с)	л а б	інд.	с.р.		л	п (с)	лаб .	ін д	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1.												
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ПОНЯТІЙНО-ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ АПАРАТ ЕКОНОМІКИ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ												
Тема 1. Економіка природокористування як наука. Поняття про природокористування.	9	2	2			5						
Тема 2. Природні ресурси і їх економічна оцінка	9	2	2			5						
Разом за змістовим модулем 1	18	4	4			10						
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ ПРИРОДНИХ												

РЕСУРСІВ ТА ПРОБЛЕМИ ЗАБРУДНЕННЯ ДОВКІЛЛЯ												
Тема 3. Управління природокористуванням і охороною довкілля	9	2	2			5						
Тема 4. Економічна оцінка впливу людини на довкілля	9	2	2			5						
Разом за змістовим модулем 2	18	4	4			10						
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3. ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ПРИРОДООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ												
Тема 5. Економічна ефективність охорони довкілля Торіс 5. Economic Efficiency of Environmental Protection	9	2	2			5						
Тема 6. Економічний механізм раціонального природокористування Торіс 6. Economic Mechanism of Rational Nature Management (2 sessions)	9	2	2			5						
Разом за змістовим модулем 3	18	4	4			10						
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 4. ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИЙ МЕХАНІЗМ ОХОРОНИ ДОВКІЛЛЯ ТА РАЦІОНАЛЬНОГО ВИКОРИСТАННЯ ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ												
Тема 7. Екологічний менеджмент Торіс 7. Environmental Management	9	2	2			5						
Тема 8. Екологічний маркетинг	15	2	4			9						
Разом за змістовим модулем 4	24	4	6			14						
Модуль 2												
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 5. УПРАВЛІННЯ ТА ПОНЯТТЯ ПРО ПРИРОДООХОРОННУ ДІЯЛЬНІСТЬ												

Тема 9. Природоохоронна діяльність: теорія, організація, управління та практика застосування	9	2	2			5						
Тема 10. Управління природоохоронною діяльністю	9	2	2			5						
Тема 11. Система управління природоохоронною діяльністю в Україні	11	2	4			5						
Разом за змістовим модулем 5	29	6	8			15						
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 6. УПРАВЛІННЯ ПРИРОДООХОРОННОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ В РІЗНИХ КОМПОНЕНТАХ БІОСФЕРИ												
Тема 12. Корпоративне екологічне управління	9	2	2			5						
Тема 13. Управління природоохоронною діяльністю в галузі охорони й використання земельних ресурсів	9	2	2			5						
Тема 14. Управління в галузі охорони атмосферного повітря	9	2	2			5						
Тема 15. Державне управління в області використання й охорони вод і відтворення водних ресурсів	16	2	4			10						
Разом за змістовим модулем 5	43	8	10			25						
Усього годин	150	30	36			84						

5. ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна

		форма	форма
Змістовий модуль 1. ПОНЯТІЙНО-ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ АПАРАТ ЕКОНОМІКИ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ			
1	Тема 1.Природокористування. Принципи та види природокористування	2	
2	Тема 2. Природні ресурси і їх економічна оцінка	2	
	Разом	4	
Змістовий модуль 2. ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ ТА ПРОБЛЕМИ ЗАБРУДНЕННЯ ДОВКІЛЛЯ			
3	Тема 3. Економічна оцінка водних та лісових ресурсів	2	
4	Тема 4.Управління природокористуванням і охороною довкілля	2	
	Разом	4	
Змістовий модуль 3. ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ПРИРОДООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ			
5	Тема 5.Економічна ефективність охорони довкілля	2	
6	Тема 6.Економічний механізм раціонального природокористування	2	
	Разом	4	
Змістовий модуль 4. ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИЙ МЕХАНІЗМ ОХОРОНИ ДОВКІЛЛЯ ТА РАЦІОНАЛЬНОГО ВИКОРИСТАННЯ ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ			
7	Тема 7.Екологічний менеджмент	2	
8	Тема 8. Екологічний маркетинг	4	
	Разом	6	
Змістовий модуль 5. УПРАВЛІННЯ ТА ПОНЯТТЯ ПРО ПРИРОДООХОРОННУ ДІЯЛЬНІСТЬ			
9	Тема 9. Інституційно-правові засади розробки екологічних програм	2	-
10	Тема 10. Обґрунтування необхідності розробки екологічної програми	2	-
11	Тема 11. Формулювання альтернативних стратегій розв'язання екологічної проблеми	4	-
	Разом	8	
Змістовий модуль 6. УПРАВЛІННЯ ПРИРОДООХОРОННОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ В РІЗНИХ КОМПОНЕНТАХ БІОСФЕРИ			
12	Тема 12. Вибір оптимальної стратегії розв'язання екологічної проблеми	2	

13	Тема 13. Визначення оптимального розподілу коштів між напрямками екологічної програми	2	
14	Тема 14. Побудова дерева цілей та організаційної структури для екологічної програми	2	
15	Тема 15. Формування вихідного переліку природоохоронних заходів на реалізацію завдань екологічної програми	4	
	Разом	10	
Всього		36	

6. САМОСТІЙНА РОБОТА

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Природокористування. Принципи та види природокористування Принципи та види природокористування в умовах ринкових відносин	5
2	Тема 2. Природні ресурси і їх економічна оцінка Загальна методологія Методичні підходи до оцінювання природних ресурсів Особливості економічної оцінки різних природних ресурсів	5
3	Тема 3. Економічна оцінка водних та лісових ресурсів Регіональні проблеми організації і управління використанням природних ресурсів і охороною довкілля	5
4	Тема 4. Управління природокористуванням і охороною довкілля Особливості оцінки та запобігання економічних збитків в окремих секторах природно-ресурсної сфери	5
5	Тема 5. Економічна ефективність охорони довкілля Поняття і зміст ефективності Показники еколого-економічної ефективності	5
6	Тема 6. Економічний механізм раціонального природокористування Ринкові механізми регулювання природокористування Ефективність економічного механізму екологічного регулювання	5
7	Тема 7. Екологічний менеджмент Екологічний менеджмент на підприємстві Впровадження системи екологічного менеджменту на підприємстві	5
8	Тема 8. Екологічний маркетинг Стимулювання екологічного попиту	9
9	Тема 9. Природоохоронна діяльність: теорія, організація, управління та практика застосування	5

	Контроль управління якістю природного середовища. Завдання та організація контрольних служб охорони навколишнього середовища на обласному рівні в Україні.	
10	Тема 10. Управління природоохоронною діяльністю Принципи та функції управління. Типи класифікацій функцій управління. Кадри управління. Їх класифікація та вимоги до них. Апарат і компетенція управління.	5
11	Тема 11. Система управління природоохоронною діяльністю в Україні Компетенція та структура десяти міністерств та відомств, які здійснюють спостереження за станом природних ресурсів України	5
12	Тема 12. Корпоративне екологічне управління Поняття «контроль», «функції контролю», «структура».	5
13	Тема 13. Управління природоохоронною діяльністю в галузі охорони й використання земельних ресурсів Поняття про землеустрій, його основні положення, повноваження, компетенції, економічний розріз. Екологічна стандартизація та нормування.	5
14	Тема 14. Управління в галузі охорони атмосферного повітря Державне управління в галузі охорони атмосферного повітря (перелік законів якими регулюються відносини в галузі охорони атмосферного повітря, перелік державних органів, які здійснюють державне управління в галузі охорони атмосферного повітря).	5
15	Тема 15. Державне управління в області використання й охорони вод і відтворення водних ресурсів Органи управління в галузі охорони та використання водних ресурсів відповідно до чинного законодавства України.	10
Разом		84

7. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Індивідуальне науково-дослідне завдання передбачає: систематизацію, закріплення, розширення теоретичних і практичних знань з дисципліни та застосування їх під час вирішення конкретних практичних ситуацій; розвиток здібностей до науково-дослідної роботи й навичок самостійної роботи з літературними джерелами.

Рекомендації щодо виконання даного завдання наведено у Методичних рекомендаціях для виконання самостійної роботи з дисципліни «Економіка природокористування та організація управління в екологічній діяльності» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти заочної форми навчання спеціальності Е2 Екологія.

Індивідуальне завдання здається не пізніше, ніж за два тижні до початку екзаменаційної сесії.

Тематика індивідуальних науково-дослідних завдань

№	Назва теми
1	Антропогенний вплив на навколишнє середовище
2	Вплив великих міст на природу. Екологічні проблеми урбанізації
3	Альтернативні джерела енергії та можливості їх використання в Україні
4	Екологічні проблеми теплових електростанцій, можливість нарощування їхніх потужностей в Україні
5	Еколого-економічні наслідки екстенсивного ведення сільськогосподарського виробництва
6	Екологічні проблеми гідромеліорацій
7	Екологічні наслідки хімізації сільськогосподарського виробництва
8	Екологічні наслідки механізації. Машинна деградація ґрунту й причини її виникнення
9	Альтернативне землекористування, його специфіка та особливості розвитку в Україні та за кордоном
10	Еколого-економічні проблеми використання земельних ресурсів
11	Природні ресурси та проблеми вичерпності окремих видів природних ресурсів
12	Господарський механізм управління процесом природокористування та його основні важелі
13	Правове регулювання природокористування й природоохоронної діяльності
14	Науково-технічний прогрес і його вплив на використання природних ресурсів
15	Безвідходні технології та основні напрями їх реалізації в економіці України
16	Еколого-економічні проблеми біотехнологій
17	Регіональні екологічні проблеми України
18	Напрями екологізації економіки України
19	Державне управління природокористуванням в Україні. Державна екологічна політика
20	Пріоритетні напрями вдосконалення економічного стимулювання використання окремих видів природних ресурсів
21	Організація, фінансові основи та механізм здійснення екологічного страхування в Україні
22	Паспортизація як важливий складник екологічного менеджменту
23	Стимулювання виробництва екологічно чистої продукції та надання екологобезпечних послуг в Україні
24	Екологічна безпека виробництва в Україні
25	Пріоритети розвитку екологічного підприємництва
26	Основні напрями інноваційної діяльності у сфері природокористування
27	Екологічні проблеми розвитку національної економіки
28	Економічна ефективність природокористування

8. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Розповідь з елементами бесіди, лекції із використанням презентацій, практичні роботи, розв'язування творчих завдань та кросвордів, робота з таблицями, навчальними посібниками і підручниками, експрес контроль, кейс-метод, консультації з викладачем; самонавчання на основі конспектів, посібників та іншої рекомендованої літератури, навчальних мультимедійних матеріалів, через модульне об'єктно-орієнтоване динамічне навчальне середовище – Moodle.

Матеріали курсу «Економіка природокористування та організація управління в екологічній діяльності» розміщені на платформі Moodle <https://moodle.udau.edu.ua>

В умовах дистанційної освіти проведення лекцій і практичних занять відбувається у форматі відеоконференцій. Для організації освітнього процесу використовуються такі технічні сервіси, як Zoom, Viber, Telegram, Moodle та електронна пошта.

9. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Для забезпечення оцінювання студентів проводиться поточний (модульний) і підсумковий (екзамен) контроль.

Модульний контроль передбачає перевірку стану засвоєння визначеної системи елементів знань і вмінь студентів з того чи іншого модулю.

При контролі систематичності та активності роботи на семінарських заняттях оцінюванню в балах підлягають: рівень знань, необхідний для виконання аналітично-розрахункових робіт, що передбачені завданнями для самостійного опрацювання; повнота, якість і вчасність їх виконання та результати захисту; рівень знань, продемонстрований у відповідях і виступах на семінарських заняттях; активність при обговоренні питань, що винесені на семінарські заняття; результати експрес-контролю тощо.

При виконанні модульних (контрольних) завдань оцінюванню в балах підлягають теоретичні знання і практичні уміння, яких набули студенти після опанування певного модуля. Модульний контроль проводиться письмово у формі тестів.

Повторне виконання модульних контрольних робіт на вищу кількість балів дозволяється, як виняток, з поважних причин за погодженням викладача, який викладає дисципліну, з дозволу декана факультету до початку підсумкового контролю (екзамену).

У разі невиконання певних завдань поточного контролю з об'єктивних причин, студенти мають право, з дозволу викладача, скласти їх до останнього семінарського заняття. Час і порядок складання визначає викладач. У разі, коли студент не з'явився на проведення модульної контрольної роботи без поважних причин, він отримує нуль балів. Перездача модульного контролю допускається у строки, які встановлюються викладачем.

Знання студента з певного модуля вважаються незадовільними, за умови коли сума балів його поточної успішності та за модульний контроль

складають менше 61% від максимально можливої суми за цей модуль. У такому випадку можливе повторне перескладання модуля у терміни встановлені викладачем.

Рейтингова сума балів з навчальної дисципліни після складання модулів і підсумкового контролю виставляється як сума набраних студентом балів протягом семестру та балів набраних студентом на підсумковому контролі. До підсумкового контролю допускаються студенти, які виконали всі модульні контролі, передбачені для даної навчальної дисципліни і за рейтинговим показником набрали не менш як 35 балів.

Підсумковий контроль забезпечує оцінку результатів навчання студентів на заключному етапі вивчення дисципліни і проводиться відповідно до навчального плану у вигляді екзамену в термін, встановлений графіком навчального процесу та в обсязі навчального матеріалу, визначеному даною робочою програмою навчальної дисципліни. Форма проведення контролю є комбінованою (передбачає усну відповідь на два теоретичних питання і письмово на один комплект тестових завдань). Зміст і структура контрольних завдань, екзаменаційних білетів і критерії оцінювання визначаються рішенням кафедри.

Якщо у підсумку студент отримав за рейтинговим показником оцінку «FX», то він допускається до повторного складання підсумкового контролю з дисципліни. Студент, допущений до повторного складання підсумкового контролю зобов'язаний у терміни, визначені деканатом, перездати невиконані (або виконані на низькому рівні) завдання поточно-модульного контролю, виконати модульні контролі і скласти підсумковий контроль. Рейтинговий показник студента з навчальної дисципліни при цьому визначається за результатами повторного складання підсумкового контролю і не впливає на загальний рейтинг студента.

10. РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ СТУДЕНТИ

В основу рейтингового оцінювання знань студента закладена спеціальна 100-бальна шкала оцінювання (максимально можлива сума балів, яку може набрати студент за всіма видами контролю знань з дисципліни з урахуванням поточної успішності, самостійної роботи, науково-дослідної роботи, підсумкового контролю тощо).

Встановлюється, що при вивченні дисципліни до моменту підсумкового контролю (іспиту) студент може набрати максимально 70 балів. На підсумковому контролі (іспит) студент може набрати максимально 30 балів, що в сумі і дає 100 балів.

Кількість балів, які можна набрати у ході вивчення курсу дисципліни розподіляються наступним чином:

**Розподіл балів, присвоюваних студентам при вивченні дисципліни
«Економіка природокористування та організація управління в екологічній діяльності»**

Поточний (модульний) контроль																						
Модуль 1												Модуль 2								Заохочувальні бали	Підсумковий контроль	Сума
Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2			Змістовий модуль 3			Змістовий модуль 4			Змістовий модуль 5				Змістовий модуль 6						
Т 1	Т 2	Модульний контроль	Т 3	Т 4	Модульний контроль	Т 5	Т 6	Модульний контроль	Т 7	Т 8	Модульний контроль	Т 9	Т 10	Т 11	Модульний контроль	Т 12	Т 13	Т 14	Т 15			
2	2	5	2	2	5	2	2	5	2	2	5	2	2	2	5	2	2	2	2	5		

Поточний контроль.

Об'єктами *поточного контролю* знань студентів є активність і систематичність роботи на семінарських заняттях, виконання завдань для самостійної роботи студентів, розв'язання модульних завдань.

При контролі на *практичних заняттях* оцінці підлягають: рівень знань, продемонстрований у відповідях і виступах; активність при обговоренні заявлених на занятті питань; результати бліцопитування та письмового або тестового контролю знань.

Під час контролю виконання завдань для *самостійної роботи* оцінюванню підлягають: правильність і повнота врахування усіх складових завдання; обґрунтованість відповіді.

При контролі виконання *модульних завдань* оцінці підлягають теоретичні знання та практичні навички, яких набули студенти після опанування тем змістового модуля. Контроль проводиться у вигляді відповідей на тестові питання.

Максимальна сума балів поточного контролю з дисципліни «Економіка природокористування та організація управління в екологічній діяльності» – 70. Бали розподіляються наступним чином:

1. Систематичність та активність роботи на семінарських заняттях оцінюється в 1 бал
2. Виконання завдань для самостійної роботи студентів оцінюється в 1 бал
3. Модульний контроль містить 10 тестів, відповідь на кожен з яких оцінюється в 0,5 балів ($0,5 \times 10$ тестів) – 5 балів.

Заохочувальні бали – представлення результатів науково-дослідних робіт: участь у студентських олімпіадах, конкурсах наукових робіт, грантах, науково-дослідних проєктах – 1–10 балів; публікація наукових статей, тез доповіді на конференції – 1–10 балів.

Виконання студентами завдання повинно носити виключно самостійний характер. Тому, за використання заборонених джерел (шпаргалок, засобів зв'язку та ін.) чи підказок студент одержує нульову оцінку. Списування під час контрольних заходів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування.

Підсумковий контроль.

Форма проведення підсумкового контролю з дисципліни «Економіка природокористування» є комбінованою: передбачає усну відповідь на два теоретичних питання і письмово на один комплект із десяти тестових завдань. Повна та вичерпна відповідь на кожне з питань оцінюється за шкалою від 0 до 10 балів. За 1 правильно вирішене тестове завдання студент отримує 1 бал.

Загалом під час іспиту студент може отримати 30 балів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену
90–100	A	відмінно
82 – 89	B	добре
74 – 81	C	
64 – 73	D	задовільно
60 – 63	E	
35 – 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання

Оцінка «відмінно» (90 – 100 балів). Здобувач має систематичні та глибокі знання навчального матеріалу, вміє без помилок виконувати практичні завдання, які передбачені програмою курсу, засвоїв основну й ознайомився з додатковою літературою, викладає матеріал у логічній послідовності, робить узагальнення й висновки, наводить практичні приклади у контексті тематичного теоретичного матеріалу.

Оцінка «добре» (74 – 89 балів). Здобувач повністю засвоїв навчальний матеріал, знає основну літературу, вміє виконувати практичні завдання, викладає матеріал у логічній послідовності, робить певні узагальнення й висновки, але не наводить практичних прикладів у контексті тематичного теоретичного матеріалу або допускає незначні помилки у формулюванні термінів, категорій, невеликі помилки у розрахунках при вирішенні практичних завдань.

Оцінка «задовільно» (60 – 73 бали). Здобувач засвоїв матеріал не у повному обсязі, дає неповну відповідь на поставлені теоретичні питання, припускається грубих помилок при вирішенні практичного завдання.

Оцінка «незадовільно» (менше 60 балів). Здобувач не засвоїв навчальний матеріал, дає неправильні відповіді на поставлені теоретичні питання, не володіє основними методами наукових досліджень при виконанні практичних завдань. Здобувач не допускається до складання іспиту, якщо кількість балів одержаних за результати успішності під час поточного та модульного контролю (відповідно змістовому модулю) впродовж семестру в сумі не досягла 35 балів.

11. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Курс лекцій і практичних занять; інтерактивний комплекс навчально методичного забезпечення дисципліни (ІКНМЗД); таблиці, інтернет-ресурси.

Електронний навчальний курс для дистанційного вивчення навчальної дисципліни «Економіка природокористування та організація управління в екологічній діяльності» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності Е2 Екологія.
URL: <https://moodle.udau.edu.ua/course/view.php?id=1565>

12. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Вічевич А.М. Екологічний маркетинг: Навч. посібник / А.М.Вічевич, Т.В.Вайданич, І.І.Дідович, А.П.Дідович. – Львів: УкрДЛТУ, 2002. – 248 с.
2. Данилишин Б.М. Економіка природокористування: підручник / Б.М. Данилишин, М.А. Хвесик, В.А. Голян. – К.: Кондор, 2010. – 465 с.
3. Дейлі Г. Поза зростанням. Економічна теорія сталого розвитку; пер. з англ. / Г. Дейлі – К.: Інтелсфера, 2002. – 312 с.
4. Дубас Р.Г. Економіка природокористування: Навчальний посібник / Р.Г.Дубас; 2-ге вид. стереотип. – К.: КНТ, 2009. – 448 с.
5. Макарова Н.С. Економіка природокористування: Навч. посібник / Н.С. Макарова, Л.Д. Гармидер, Л.В. Михальчук. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 322 с.
6. Максименко Н.В. Організація управління в екологічній діяльності: [підручник для студентів екологічних спеціальностей вищих навчальних закладів] / Н.В.Максименко, В.В.Задніпровський, Р.О.Квартенко; вид. 3-тє, перероб. і доп. – Х.: ХНУ імені В.Н.Каразіна, 2011. – 282 с.
7. Мельник Л.Г. Екологічна економіка: Підручник / Л.Г. Мельник. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2006. – 367 с.
8. Мельник Л.Г. Економіка природних ресурсів: навч. посіб. / Л.Г. Мельник, І.М. Сотник, О.Ю. Чигрин. – Суми: Університетська книга, 2010. – 348 с.
9. Шевчук В. Я., Саталкін Ю. М., Білявський Г. О. Екологічне управління [Текст]: підручник. К.: Либідь, 2004. 432 с.
10. Максименко Н. В., Задніпровський В. В., Клименко О. М. Організація управління в екологічній діяльності[Текст] : підручник. 2- е вид. перероб. і доп. Х. : ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2008. 340 с.
12. Шевчук В. Я., Саталкін Ю. М., Навроцький В. М. Модернізація виробництва: системно – екологічний підхід: Посібник з екологічного менеджменту [Текст]: учб. Посібник. К.: СИМВОЛ-Т, 1997. 245 с.

Допоміжна

13. Методичні рекомендації щодо проведення практичних занять з дисципліни «Економіка природокористування» для студентів 5 курсу будівельно-гідромеліоративного факультету спеціальностей: 7.092602 – гідромеліорація, 7.092101 – промислове і цивільне будівництво / Л.М. Грановська, Н.В. Дудяк. – Херсон: ХДАУ РВВ «Колос», 2007 – 121 с.
14. Основи екології. Екологічна економіка та управління природокористуванням: Підручник / за заг. ред. проф. Л.Г. Мельника та проф. М.К. Шапочки. – Суми: Університетська книга, 2005. – 759 с.

15. Основи стійкого розвитку: Навчальний посібник / за заг. ред. проф.Л.Г. Мельника. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2005. – 654 с.
16. Скиба Ю.А., Лазебна О.М. Економіка природокористування.Методичні рекомендації до виконання самостійних розрахункових робіт для студентів спеціальності 6.0708 00 «Екологія та охорона навколишнього середовища». К: НПУ імені М.П.Драгоманова, 2007. – 84 с.
17. Стадницький Ю.І. Економіка природокористування: текст лекцій / Ю.І. Стадницький, Т.І. Данилович, О.І. Руда – Львів: Національний університет «Львівська політехніка», 2003. – 92 с.
18. Чеболда І.Ю. Економіка природокористування: Навч. Матеріали. – Тернопіль: ТДПУ, 2002. – 42с.
19. Шаравара В.В. Економіка природокористування: лабораторний практикум / В.В. Шаравара, І.Б. Любинська, І.П. Касіяник. – Кам'янець-Подільський: ПП Мошинський, 2010. – 96 с.

13. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

20. GoogleScholar – пошукова система, яка індексує повний текст наукових публікацій всіх форматів і дисциплін. URL : <https://scholar.google.com.ua/schhp?hl=uk>
21. Верховна Рада України : офіційний веб-сайт. URL : <http://www.rada.gov.ua>.
22. Законодавство України. URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/main/a>
23. Кабінет Міністрів України : Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України URL: <http://www.kmu.gov.ua>.
24. Міністерство економіки : офіційний веб-сайт. URL : <http://surl.li/azjkr>
25. Національна бібліотека імені В. І. Вернадського. URL : <http://www.nbuv.gov.ua/>
26. Національний Банк України: офіційний сайт. URL : <http://www.bank.gov.ua>.
27. Репозитарій Уманського національного університету садівництва. URL : <http://lib.udau.edu.ua/?locale=uk>
28. Інтерактивна карта забрудненості річок України – <https://texty.org.ua/water/>
29. Якість атмосферного повітря в міських населених пунктах – <https://mepr.gov.ua/content/a2-yakist-atmosfernogo-povitrya-v-miskih-naselenih-punktah.html>
30. <http://www.ukranalyt.com.ua>
31. Моніторинг лісів – <https://data.globalforestwatch.org/>
32. Моніторинг земельних ресурсів – <https://www.od4d.net/wp-content/uploads/2017/04/agriculture-ope-data-package-en-web.pdf>

14. ПЕРЕЗАРАХУВАННЯ ТА ВИЗНАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Перезарахування та визнання результатів навчання з дисципліни «Економіка природокористування та організація управління в екологічній діяльності» або окремого її елемента відбувається відповідно до Положення про порядок визнання в Уманському національному університеті результатів навчання, отриманих у неформальній та/або інформальній освіті.

Здобувачі вищої освіти мають право на визнання результатів навчання в неформальній та інформальній освіті (курси навчання в центрах освіти, курси інтенсивного навчання, семінари, конференції, олімпіади, конкурси наукових робіт, літні чи зимові школи, бізнес-школи, тренінги тощо) в обсязі, що загалом не перевищує 25 % освітньої програми.

15. ПОЛІТИКА АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

У процесі навчання з дисципліни «Економіка природокористування та організація управління в екологічній діяльності», студенти повинні дотримуватися встановлених правил академічної доброчесності, визначених Кодексом доброчесності Уманського національного університету. При підготовці рефератів, виконанні індивідуальних науково-дослідних завдань, а також під час проведення контрольних заходів очікується, що всі роботи подані студентами будуть їхніми оригінальними дослідженнями та міркуваннями.

Будь-які види порушення академічної доброчесності, зокрема плагіат, неправомірне використання чужих ідей, фальсифікація даних чи співучасть у таких діях, є абсолютно неприпустимими і не толеруються. Виявлення ознак академічної недоброчесності у письмовій роботі студента є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від обсягу порушення.

З метою запобігання порушенням і підвищення якості академічних робіт, студентам настійно рекомендується користуватися належними академічними ресурсами та інструментами для перевірки робіт на плагіат, а також звертатися за консультаціями з питань правильного цитування і академічного письма.

16. ЗМІНИ У РОБОЧІЙ ПРОГРАМІ НА 2025/2026 НАВЧАЛЬНИЙ РІК

1. Коригування у розподілі балів.
2. Оновлення переліку рекомендованої літератури.